

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**IOAN. PETRI || MAFFEI, || BERGOMATIS, || E SOCIETATE ||
IESV, || HISTORIARVM || INDICARVM || LIBRI XVI. ||
SELECTARVM, ITEM, EX || INDIA EPISTOLARVM || LIBRI
IV. ||**

Maffei, Giovanni Pietro

Coloniae Agrippinae, Anno M.D.XC.

VD16 M 105

Gasparis Vilelae ad Societatem Iesu.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-64627](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-64627)

mine, ab vrbē regia quinque dierum itinere, vrbē
thasār Gagus aliquot fecerat Christianos. Eo nam
thasār idem est rediturus, vt ibi diutius commoretur,
que commodius Euangelium pradicet. Christus
noster, eas vires nobis ealque virtutes impertiat
ad assiduos huius prouinciæ labores atque pericula
necessaria. Valere vj. Idus Septembris. MDLV.

GASPARIS VILELAE
ad Societatem Iesu.

Nno MDLV. cū in hac loca
chior comitesque peruenissent,
hil ad vos scripsi, propterea quod
ro mox in Indiam Melchior, cum
sē de moribus hisce, ac regionibus
ipso vos cognituros putabam, sed
persequar, quæ post eius discessum
fente me contigerunt, quō in omnibus immo
bonitas magis eluceat.

Vbi terram hanc attigi, iussus sum Funari
cum Cosmo Turriano, partim vt ingravescente
illius ætate, in tantis ac tam multis laboribus
auxilio subleuarem; partim etiam, vt ex eius
tudine ediscerem, qua ratione horum Chalde-
rum ingenia colenda tractandaque sint. Balchazar
Gagus, qui ibi erat, Firandum est missus, vbi
in primis celebris, & Christiani nonnulli: Reper-
tere vrbis eius valde nos diligit, fecitque nobis
tem areæ cōmendæ, qua in area Virginis Mariae
crā excitauimus ad pios Christianorū vltus, cum
rum incolarum, tum Lusitanorum, qui eō cōm-
gus ad Regulo humane exceptus est cum alio
stro, itemque alio Iaponio Christiano in rebus
admodum erudito, quos secum ad duxerat. Huius
cognouimus in neophytis instituendis magnam
de versari. post Gagi discessum, aream cōm-
sentiozem, donauitque Rex nobis peramam

dam ædes in proximo, quæ statim nobis vsui fuere. ex
 ijs quippe templum exstruximus, addidimusque tecta
 nonnulla nobis ad incolendum necessaria. Opus ad
 culmen perductum est die sanctis omnibus sacro, an-
 no MDLVI. Melchior primum in eo sacrum fecit so-
 lenne. Inter hæc tempus aduenerat, quo Melchiori in
 Indiam redeundum erat, quem à nobis dimisimus, nul-
 la spe in hac quidem vita nos reuisendi. Inde Christia-
 ne rei ex instituto dedimus operam non sine aliqua
 difficultate propter occultas conspirationes aduersus
 Regem in vrbe conflatas à reliquijs cõiuratorum, quos
 mensante nostrum aduentum capitali supplicio affe-
 cerat, ac deinde ad cæteros minori suo cum periculo
 puniendos in insulam quandam, quæ arcis instar est,
 sese receperat. Hisce tumultibus & recentibus Christia-
 ni vehementer, & nos etiam aliquantum perturbaba-
 mur animis, quod ex Regis interitu (si forte id con-
 tingisset) aut mors nobis imminere sine dubio vide-
 retur, aut certe multa ac graua incommoda, quæ ma-
 gno nobis impedimento forent, quominus rem ex ani-
 mi sententia gereremus: veruntamen nonnullis à Rege
 concessis, pax inter eum & ciues composita est, & qua-
 lecumque orium consecutum.

Instituti autem nostri in Iaponijs adiuuandis eiusmo-
 di ratio est. Primum, quoniam plurimis tantæ sunt tene-
 bræ, ut animam simul cum corpore interire, nullumq;
 Dei iudiciũ de rebus in vita bene vel malè gestis futurũ
 existiment; duos menses quotannis, Nouembrẽ ac Decẽ
 brem, vsq; ad octauum diem ante ante Natales Domini
 ferias, ponimus in quotidianis, de morte, iudicio, pœnis
 inferni, deq; cælesti beatitudine cõcionibus; ad quas vni-
 uersi fere conueniunt Christiani. Die verò mortuorum
 omnium commemorationi dicato, in eandem rẽ maiori
 etiã studio ac cegemonia incũbimus. Toto aut̃ eo tempo-
 re, cenotaphiũ habemus atratiũ: sup̃ id, responsum vnum
 verbis conceptis quotidie pronuntiamus, & sacra ritũ il-
 lotũ mysteria populo exponimus. Quo quidẽ anni tẽpo-
 rata vis frigoris est, ut præter assiduum gelu matuti-

num, multa etiam e caelo decidat nix. Sed Domini
sua clementia, necessaria nobis remedia suppliciter
non desinit.

In festa Natalia, dimissis per finitimas villas
Christianorum conuentum indiximus; quorum
ginti quatuor, ac triginta millibus passuum, tanta
tudo confluit, ut eos templa duo coniuncta, et
nostra priuata non caperent. Media nocte sacra
ne ritè peregrinamus cum hymnis quibusdam prosu-
dibus Natalium Domini, & nonnullas e sacris
historias exposuimus, quibus rebus Christiani
dum delectati, & in sacrosancta fide firmati sunt.
eorum diuinam celebritatem cum equam celebritatem
deretur, ut intra domesticos parietes ineluctum
IESV CHRISTI sanguine redemptas in
regionibus perire patremur; missus sum cum
Fernando ad vicum, quem Curamen appellamus.
liquot Christiani visuntur, quò & gentilibus
ritatis ostenderem, & Christianis solatium aliquod
que utilitatem afferrem. Et quoniam inter illud
bus iniquo anni tempore sine vilo commoda
mus; nec frigoris nec famis incommodum defuit.
uenimus ad montem, vbi nos quidam cibus
pit hospitio, & paululum oryzae dedit in cibum. Ad
lucebat adhuc, ab eo petijimus, ut viam nobis ad
quendam finitimum mōstrare ne grauareretur
peruenissemus, ad vetulam Christianam pro
orem item Christiani, diuertimus. cuius animo
ministrando studium, & alacritas, cum veteris
nascentis Ecclesiae laudibus procul dubio compa-
omnem praeteriti laboris molestiam, ac detra-
nem absterfit. Cœnam pro ipsius angustis
ex herba iname quam appellant, atque nastum
anus ad nos calefaciendos ignem paucis qua
paleis excitasset. Eadem monita à nobis, ut
Euangelium conuocaret, quamquam nox
permagnum, tamen tãtam in ea re diligenti
ut multos barbaros adduceret, ad quos

quendam de salutis ipsorum ratione verba fecissemus, de-
 cē ex ijs permoti diuinitus Euāgelio credidēre: quos simul
 atq; opportunum est visum, magna nostra lætitia bap-
 tizauimus. Accessit ad hos etiam senex annos natus sep-
 tuaginta, cuius domi sermo de Deo (quem diximus) ha-
 bitus fuerat. Is cum annos circiter octo graui admodū
 valendine laboraret, ita vt membrīs paucē solutis, inter
 loquendum vehementissimē tremere, multis in vita ho-
 micidij perpetratis, dæmonis cultor, cuius speciem se-
 seipsum offerentem adorabat vt Deum, biduo post
 Baptismum Dei beneficio sanus, ac liber ab omni tremo-
 re surrexit, & omnibus inspectantibus, diabolicas syn-
 graphas aliaque id genus igne combussit.

Ex eo loco profecti, antequā Cutamen peruenimus,
 nos in itinere nox oppressit in magnis tenebris, frigore,
 gelu, incerti qua iter esset, aut quem percontaremur, De-
 um precati nos in viam dedimus, & in cuiusdā ethni-
 ci hospitium incidimus, qui nos ad Christianum hono-
 ratum hominem habitantem in ea solitudine misit, quē
 antequam inuenimus, iterum errauimus, sed ea ipsa no-
 ctis hora nobis obtulit Dominus, qui nos ad optatas il-
 lus Christiani ædes aliquando perduceret. Is nos simul
 ac vidit, statim nobis prouolutus ad pedes, nunquam se
 tanto in honore fuisse dicebat. ea nocte in consolandis
 animandisque Christianis eius domesticis ibi posita, po-
 stidie mane profecti, Cutamen venimus, acceptique hi-
 lariter sumus à Christianis, qui cognito nostro aduen-
 tu obuiam nobis processerant. Hic, dierum aliquot mo-
 ram fecimus, quō & Christianos confirmarem, & pa-
 ganos ad Christum adducerem, quorum decem con-
 uersi, alij miserabili quodā errore liberau sunt: cum e-
 nim sese de more dominis sacramēto fidelitatis obstrin-
 gerent, idque ante idolum stantes, sanguinemque mittē-
 tes e brachio, descriptis ex eo literis quibusdam, quæ le-
 gi non possent, & ad extremum syngrapha concremata
 lecto se fidem seruaturus esse iureiurando promitterēt;
 omni studio fecimus, & effecimus, vt si ab ea consuetu-
 dine prorsus nolent abstinere, saltem per Deum condi-

torem cœli terræque iurarent, quod nobis omnibus
 cituros esse polliciti sunt, potiusque mortem oppeterent
 quam ad pristinam iurandi formulam redirent. Res
 Dominis eorum pergrata fuit, ipsorumque hinc
 nunc multo quam antea plus aestimât. Circum
 huius provinciae miseris & inopia, Cosmo vifam
 re communi futurum, si in vrbe Funaiio valetudine
 influeretur. Itaque consilio cum Rege communi
 per amplam domum extruximus, bifariamque
 mus, vt altera pars elephantiacos (quorum magis
 his locis est numerus) altera leuioribus morbis
 tes exciperet. Confluxere ilico elephantiaci comp
 quorum curationi præfecimus vnū e fratribus
 chirurgiæ peritum, qui cōtemptis vt Christiani
 sequeretur, delicijs diuitijsque quas possidebat, in
 tatem nostram adscriptus est. Et quoniam vrbe
 tibusque finitimis multi præterea inopes, egros
 tur: cōstitutus est Iaponius Christianus annos
 tuor & viginū, spectata virtutis adolescens, qui
 voto alijs, nonnullis Deo sese dicauit, vt is ege
 diuisque diuideret elemosinas, quas Christiani
 ciunt in arcam ob eam ipsam rem publice
 Augetur autem quotidie huiusmodi pauperum
 agrotantium multitudo, in hospitali quam
 domo, magno cum rei Christianæ adiument
 barorum pudore, cum videant populares suos
 omnes gratis a nobis curari, necessarijs medi
 adhibitis.

Incunte Quadragesima, instituti sunt sermo
 sacra Confessione, quam Iaponij tanto cum
 crymisque peragebant, vt nostrum nobis
 tē exprobrare quodammodo viderentur.

Per idem tempus multa ac magna capta
 adiuimus; cum enim Rex arce se contineret,
 ab vrbe viginti quinque millia passuum, cum
 latronum vis, sublatis iudicijs, vrbe tota
 rum animi in eadem nostram à Bonzijs
 hyme tota, necē in singula momēta expectat

vino in vsum sacrificiorum, alijsq; rebus nonnullis ut po-
 tuimus absconditis, cum vel in cibo capiendo mors no-
 bis ob oculos versaretur, vigilijs inter nos distributis
 (quod nunc etiam facimus) vitam nostram, magno sane labo-
 re incommo-
 dog; tutari sumus. Quo tempore iussit Rex no-
 bis renuntiare, se nihil opis in tali re nobis afferre posse:
 proinde nostram salutem consulere, molestum sibi fore, si
 quid nobis incommodi accidisset. Ac reliqua sane vrbe ne
 vigilie agebantur, sed omnis nostra spes, atque fiducia
 ex vnus Domini clementia ac bonitate pende-
 bat. Inter
 hos metus hyeme exacta, nullo tamen Quadragesimae die
 non habuit est sermo de rebus Diuinis, aliquot sese quoti-
 die diuerberantibus, cum sexta quaque feria noctu de
 passione Domini verba fierent, flagrisque in corpus su-
 um omnes domestici nostri vna cum Iaponijs centum
 ferme, seuirent, qui ad audiendum Euangelium ventita-
 bant. Semihora dicendo absu-
 mebatur in de Christi Cruci-
 fixi proponebatur vexillum: postremo extinctis lumi-
 nibus veniebat ad verbera, nec ante caedendi modus
 fiebat, quam psalmus quinquagesimus ad finem vsque
 pronuntiarus esset, idque ea pietatis significatione, ut eu-
 ius animus ad religionem, & lacrymas commoueri
 posset. Inter haec rursus Amangutiū inuitamur: sed quia
 in Bungo constabat operam fructus: & sin ui, ne Ioannis
 Firandi auxilio priuaremur (nam ei proficiscendum fue-
 rat) Amangutianis rescripsimus, Paschalibus festis nos
 eorum venturos. Sacrosancta hebdomada, quanta maxi-
 ma potuit caeremonia religioneque peracta est. Pri-
 mum Dominico die Palmarum, solenni sacrificio fa-
 cto, ramisque de more distributis, prodijmus suppli-
 cantes, Crucemque praeferentes per magnam, emensaq;
 area spatiofa regione ianua, foribus in reditu oclulis,
 Cosmus, qui extra templum cum signo Crucis populoq;
 remanserat, clamare cepit, Attollite portas: cui res-
 pondebat e templo chorus, ut assolet. cum tertio deni-
 que admissus esset, & ad aram maximam ordo comitan-
 tuum, non sine summa omnium laetitia peruenisset; sacrum
 missae continuo captum est. Passione Domini decantanda,
 ingens

ingens animorum motus, & eorum, qui recitabant
 eorum qui audiebant est factus: tantumque dolor
 listorum atrocissima innocētissimi Domini mon-
 ratio omnibus attulit, simulque intimum solatium
 magnum, ut satis apparet, omnia hæc a Spiritu
 proficisci, atque ita sacrum peractum, & ritus illi
 limi quid sibi vellent, populo expositum est: ad hanc
 pli parietes pullo peristromate conuerti, & sepulchrum
 excitatum est ad sacratissimum Christi corpus contem-
 dū, ac persoluenda iusta solennia, adiuuantibus quibus
 Lusitanis, qui in hac vibe hycmauerant, seque ante
 Confessionis causa receperant. Quartæ ferie ritus
 quas appellant, alternantibus choris cantum Zala-
 rig, cum symphonia; deinde psalmus idem quinque
 simus magno cum sensu, lacrymisque Christianis
 rum; gentiliū verò admiratione, & approbatione
 clusit. Postridiè, ad sacram Eucharistiam admissi
 mi & Iaponij aliquot, qui quidem ad tantum in
 idonei videbantur: & quia tum primum ecclesie
 conuiuium inibant, summa animi dulcedine, vultu
 tare perfusi sunt. His ritè peractis, corpus Christi
 didimus, templum circumeuntes accensis luminibus
 sepulchri presidio Lusitani duo, cum totidem
 mati maculis ferreis, galeisque, sunt collocati:
 cum tempus illud referrent, quo Christus liberatus
 ster in terris versatus est; Christianos mirum in modum
 commouebat, magnoque malè actæ vitæ dolore
 bai vniuersos. Sextæ ferie exsequias maior populi
 quentia celebrauit. decantata passione Domini, &
 pore Christi recluso non sine motu & compunctio-
 omnium, mirabilis erat sacris peractis dolor ac
 tia Christianorum domum redeuntium. idem ab-
 bato sancto sacris adsuerunt. Ara in medio tem-
 structa, sacello etiam maximo auleis pictaque
 ornato, in qua Christi resurgens effigies cernitur,
 multis præterea candelis ardentibus, pulum præse-
 batur sipharium. id, simulatque chorus, Kyrie et
 nites cecinit, subito demissum, aram ipsam, & Clam-
 sta-

stantem aperuit, qui è choro clam se subduxerat, seq; or-
nari sacrificantis induerat. Vbi verò Angelicus hym-
nus introauit, confestim ara campana vi summa pulsa
tur. quæ res tanta ac tam repentina læticia Christianos
affecit, vt mente pæne emoti viderentur, siue id ex præ-
terito more, siue ex rei nunquam ante id tempus visa
nouitate contingeret, sanè ij nobis dicebant se iam nunc
in hac vita fructum cœlestis beatitudinis prægustare. Ac
que his rebus in Christiana fide non mediocriter confu-
mari sunt. Paschali die quæ consequuta est, corpus Do-
mini circumtulimus sub vmbella, cereis & candelis ac-
censis. Symphoniaci, cæteri que ministri sertis amœ-
nissimis redimiti iucundè psallebant. Nec tempestiuus
tormentorum aliquot fragor, nec magna populi vis ce-
lebritati defuit. itaque concursus multitudinis nullum
eo die locum sacro sermone reliquit.

Dum hæc geruntur, affertur Amangutio nuntius, dy-
nastiam quendam nomine Moridonum copijs adductis,
Regeque Amangutij & principibus interfectis, urbem to-
tam flamma ferroque vastasse. A nobis vtique si eò ve-
nissemus, fuerat moriendum: sed videlicet nos Domi-
nus dignatus hoc honore non est, quem habet ijs tantum-
modo, quos præcipuè diligit. vrbis excidium ingens fa-
mes excepit, quæ cum è barbaris multis, tum è Christia-
nis nonnullos absumpsit, vniuersum verò ciuitatis sta-
tum ac sobolè in multos annos omnino perturbauit, ac
perdidit. Atq; hi sanè bellorum tumultus quod adhuc
experi sumus, Christianæ fidei propagationem magno
periculo distinent; sed nihilo minus eo ipso tẽpore in Ban-
gi regno multi Christiani fieri capti sunt, præsertim ex
mopi plebe. nam diuites ferè mundo seruiunt, & obre-
tatorum vuculas pertimescunt. Firando etiam à Baltha-
sare Gago litteras accepimus, in parua quadam insula,
vnginta vel quadraginta homines Baptismum petere,
Christianos eius regionis in IESV Christi cultu profi-
tere, phanumque extruxisse, quamquam pro multitudine
populi exiguum. Quod verò ad nos ipsos attinet, nũ-
quã occasiones defunt, quibus pbemur & exerceamur.

Etc.

Etenim Bonzij fictis criminib⁹ falsiq; testibus nati-
 populū in inuidiā conātur adducere, quod scilicet
 na carne vescamur: atq; ad faciendā mēdaciis fide-
 manantes sanguine in aediū nostrarū fores occubū-
 ijeiunt. idque non semel hoc anno fecerunt, quā
 Virginis partu MDLVI I. quō circa totō pane lani-
 percrebuit, nos dāmonas esse, nec verbis nostris hanc
 dam fidem. quod etiā scriptis in ianua nostra propo-
 palā edicunt. A pueris etiam interdū lapidib⁹ usque
 Cōplures prāterea nos fœdē cōrumeliosē cōpelant
 meti contra honesti viri permulti reuerentur, & cō-
 Huiusmodi periculis (vt dicebā) tentamur a Dōmō
 & prāclare docemur, quā parū sine illius ope valerem⁹
 ipsi. Idem tamen hęc lapionum peccata dīstīnt
 clementiæ suæ non obliuiscitur, ad alliciendos ad
 nimos nonnulla supra naturam interdum efficiē-
 dam multis iam annis pane paralyticum Baptis-
 stratū intra paucos dies sanitate donauit. Multum
 assiduo singultu etiam dum loqueretur & cō-
 iam diu laborantem, per Baptisum eo vizio liberatū
 Aliam energumēnam, vt primū Christiana facta
 dāmon reliquit. E montanis quidā cū febrī cō-
 retur, ad templum nostrū descendit, certus inde san-
 te discedere quā sanitate reciperet, postredie
 luit. iam in ipso valetudinario, quod diximus, vultu
 vterēsq; decem atq; etiam viginti annorum ab-
 quarto decimo interdum die sanantur. Atq; hęc
 necessaria sanē sunt ad huius gentis tenebras dissi-
 das, detegendosq; diaboli dolos, atq; prestigias. Quis
 quis ex composito se mortuum esse, hunc venchū
 etum ē sepulchro se ad vitam reuocasse mentu-
 terdū etiam adiuuante dāmonē aegrotos aliquos
 Quidam cū multos iam dies nuquā appareret, nec
 ficorum opera repente comparuit. Defunctus esse
 tur nescio quis, vbi ad feretrum detegendum sepul-
 caussaventū est, nullum cadaueris ne indicū quidē
 ueniunt. Hisce alijsque id genus artibus mīseros lap-
 os diabolus decipit: quorū ad cātera scelera, quæ nati-

sunt, illa etiam accedit immanitas, ut filios infantes crudeliter enecent, vel quod vnum aut alterum sobolis causa fati esse, quod in rei familiaris angustijs eorum scilicet hoc pacto se consulere arbitrentur. Persuasum habent etiam alicubi: quae mulieres ventrem ferant, et foetum si pepererint, ad inferna dānari: qua re permota foetum in utero medicamentis interimunt. Iam verò vetantur Iaponij de vine exitu cogitare, ne videlicet mortis metu à flagitijs deterreantur. quocirca mortem repentinam exoptant, beatumque putant cui ita obire contigerit. Sunt etiam qui dæmonem colant, eoque familiarissimè vtantur, quos Iamambuxas hoc est milites conuallium appellant, ij ad famam sanctimoniae colligendam, sese grauiterpuniant, stant, vigilant, cibo parcissimò vtuntur; altero denique, vel tertio mense, vbi fati factum esse diabolus pronuntiauerit; nonnullis amentiae socijs vnà secum adhibitis emendicata à popularibus stipe, mare petunt, nauiculamque conscendunt, cuius sentinam ita perforant, ut accepta paulatim aqua mergatur. Adhæc, diabolus magnopere satagit quod brutorum animantium specie vulgo adoretur, atque ut boues colant, hominem occupat; percontantibus nomen, respondet se regem esse bouum; rogatus ut abeat, negat se ex homine discessurum, nisi templum sibi exaedificaturos esse recipiant. Si pollicentur, abscedit. si promissa non fecerint, rursus reuertitur, oppressumque hominem varijs cruciatibus torquet, quoque phanum adificent, in quo varias belluarum figuras pro numine venerantur, capitali etiā alicubi proposita pena, si quis bouem occiderit. Interdum etiam venatores, si quam feram interemerint, suis veneficijs in mortem inducit. Itaque eius rei metu feras pro demone suspiciter colunt. Quae omnia facit ille nimirum ob eam causam, ut mortales vero Dei cultu deserto mutent gloriam incorruptibilis Dei in similitudine imaginis corruptibilis, hominis, & voluerum, & quadrupedum, & serpentum. Iaponiorum doctrina seu superstitio multiplex est. Alij nescio quem iam mortuum colunt nomine Amidō, alij quendam, quem Xacam nominant. est etiā hæc sectarum

corum, qui lingua patria Fotoqui vocantur, non
 num suarum prauitate vsque adeo pertinaces, ut
 Euangelio prorsus ocludant. negant enim fidei
 bendam nisi, scriptis ijs quæ apud se habent. & per
 raculo est, si quis eorum Christiana sacra suscipere
 nique Soli etiam, ac Lunæ deorum honores habeat
 nec non ipsi dæmoni, cui tēpla erigunt, atque in
 plis effigiē eius multo quā nos ferdiorem ac defor
 rem depingunt. Multi sunt etiam cæcus cæcitas
 vtriusque sexus, albo vellium colore, rufo, nigroque
 stincti, vita moribusque turpissimi.

Societatis nostræ in his partibus tria domicilia
 Amangutij vnum, vbi multi erant Christiani, vnde
 des eæ vnā cum vrbe ipsa incensæ, & solum à
 templo Idolorum postea dicatum est: nam eum
 dimus nōnullos qui superfuerunt Christianos
 iudicio repetijisse, eiusque possessionem nostro
 recepisse. Alterū est domiciliū Firandi. Tertium
 que omnium maximū est hoc Bungense, quod in
 stabile Deo propitio futurum videtur, ut propitius
 (quamuis nondum Christiani) eximiam erga nos
 uolentiam, & alijs rebus & in consilio dando paratam
 nobis, & cognitam: tum etiam propter existimantem
 à nobis apud præfectos regios magistratuum
 etiam. Accedit quod Rex Euangelij promulgationem
 suo regno sibi gratam esse demonstrat. Ad quem
 Lusitanix Ioannes patronus ac pater Societatis
 legatum quempiam mitteret, multum ea res
 tror) ad eius conuersionem valeret. Vos etiam
 iam Dominum obsecrate carissimi fratres, ut
 hunc excitet: nam vtiq; ex eius conuersione
 ni totius insularum que conuersio pēdet: quippe
 Japonis Regum hodie in primis potens.

Septembri mense Firandum, cum ibi Balab
 gus esset, duæ Lusitanorum naues appulsa. In
 mo ad eius subsidium in Confessionibus audientibus
 lijsque laboribus, quos noua prouincia secum
 sum missus. Meo aduentu Gagus, & Lusitani

lus oppidi valde gauisi sunt. Et quoniam Christianorum veterum vita moresq; apud hos populos in vtranq; partem plurimum ad exemplum valent; primum omnium suadere Lusitanis institimus, diligenter cauerent, ne quæ neophytorum exemplo suo offenderent. Multos Confessione purgatos sacra Eucharistia refecimus. omnibus verò dominicis festisque diebus ad Lusitanos à nobis, ad provinciales à Iaponio Christiano comite nostro magnæ virtutis homine, & salute suorum cupidissimo conciones habebantur: semel etiam cum symphonia sacrificauimus, & solenni supplicatione, præibant sclopetarij quadraginta cum disputatione festiua: hos tibiæ sequebantur: deinde Lusitani duo cum funalibus, & crucifera vnus dalmatica indutus. tum è fratribus duo Litanias concinebant: postremum locum tenebat ornatu corporis pretioso Balthasar Gagus sacerdos. Vbi in conspectum nauium ventum est, in quibus erant vexilla sublata varijs Crucibus coloribusque fulgentia, prætereuntes nos maioribus tormentis honoris causa consalutarunt. Frequens tum ibi sortè mercatus erat, quò ex omnibus ferè partibus negotiatores cõuenerant. Itaq; spectaculũ magna Christianorũ lætitia, magno barbarorũ cõuentu atq; approbatione celebratũ est. Cũ ad Crucem peruenissimus, quam non longè ab ædibus nostris locauimus; habita de laudibus Crucis oratione, ad repletum eodẽ ordine redijmus. Faxit Dominus vt p̄ hos sanctos ritus qui cernuntur, Creatorem suum agnoscant homines, qui corporis oculis cerni non potest. Interea nuntatur lætus rerum Bungensum progressus, simulq; Pauli obitus natione Iaponij, quæ ægrũ Funaij reliqueram, virum magnis virtutibus præditum. Hunc ferunt, agentem animã, inter mortuis vocibus nihil tamen æquè clare pronuntiasse ac Iesus, Maria: cuius mortem homines periter vitamq; admirati sunt. Is trienium iam in vincula Domini laborauerat fidelis operarij comesq; noster magno animi ardore, spiritu, curaq; salutis humanæ. Itaque multum eius morte dani fecimus. egrè enim in tanta hominum nequitia similẽ Paulo reperias. Balthasar Gagus

Colmi

Cosmi iussu ex eo loco Facatam profectus est, pro-
 sionem adiret arex quam Rex nobis ad ardes ad-
 attribuit. Inde Bungi Regē inuiset, ut is eorū a-
 ritate sua confirmet. speramus autē id valde e-
 futurū. est enim ea vrbs ceteris aliquanto pacatis
 mercatores opulenti, qui ibi commorantur, diu-
 tuentes suis, imminētis belli pericula largis mun-
 & congiarijs redimunt. Hic locus quartum iam quo-
 ve annum abundat annona. exspectamus vicium
 cas Pharaonis strigosas, quas vinam Deus arceat.
 dit enim pectus, infantium multitudo à parentibus
 tempore pereuntium: quibus si nunc in ipsa vili-
 pareunt, quid in caritate putandum est? Magna
 credite) fratres carissimi sterilitatis in omnia ac-
 tates in his regionibus sunt, profus ut ipsi diu-
 tolerant vitā. Idcirco nos Iosephi prudentiā im-
 annum insequentem aliquid semper custodierunt
 stianorum inopia, ac necessitati consulimus. Ita-
 ter Iosephi horrea nostraque per multum inter-
 pe apud nos non nisi nasturiorum solia, laetitia
 rosta adseruantur. Res frumētaria in his locis est
 gua nam triticum vbi maturum est, imbrium vi-
 statumque deperditur. Oryzam fere demerunt,
 non ita muliam, ut vniuersa vrbī sufficiat. nec
 res, nisi si quando gratulationis causa velt unum
 tamen omnes Domini benignitas alit, ac sufficit.
 Scripsit his literis, cognatus quidam Regi E-
 sis armis Regi Bungenfium illatis acie victus est.
 quoniam Firandensis Reguli ope adiutu Rex B-
 gnouit, va sitatem eius regē inferre centū milia
 rea Funatio scripsit ad me Cosm. us rumorum esse
 tem exercitum infestis signis in hac loca venturum
 inde si opus esset, rebus nostris mature prospice-
 hoc denique intellexi quid esset, cur antea me B-
 gi ut Octobri mense hinc discederem, per litteras
 nuisset. Huius belli metu perterriti afflictique Ch-
 ni quidam ad me noctu venerunt, prof. si que h-
 go Firandi remanerem, se ad oppetendam meo-
 100

mortem in templum nostrum esse venturos: sin minus,
 intra priuatos parietes vitæ finem expectaturos: quos e-
 go salutaribus præceptis instructos, ijs verbis quæ tem-
 poræ rei conuenire videbantur, bono esse animo ius-
 si. Huius insulæ Firandi circuitus nouem passuum mil-
 lia colligit, & aliquot habet vicos, quorum maximus est
 hic vbi sum in præsentia familiarum omnino ducen-
 tarum. In reliquis sunt Christiani nõnulli, quos, nisi bel-
 lum impediatur, singulis hebdomadis inuisere statui.

Hæc habui, mihi carissimi fratres, quæ de hoc anno
 MDLVII. scriberem vos oro per IESVM Christum,
 vt precibus vestris mihi verè summisionis, perfectæque
 obedientiæ virtutem ab eo impetretis, qui mea causa
 ad ignominiosam vsque Crucis mortem esse obediens
 voluit. Ex insula Firando quarto decimo Calend. No-
 uemb. MDLVI I.

MELCHIORIS NON- nij ad Societatem Iesu in Lu- sitaniam.

NNO post Christum natum MDLV. ad
 vos dedi litteras ex ora Sinarum, vbi hye-
 mare coactus fueram, cum Iaponem tene-
 re non potuissem. Multa in eo itinere &
 magna vitæ pericula adiuimus, cum aut
 in vada incidereimus, aut naues inter se concurrerent.
 In eo autem portu Sinarum ad mensẽ lunium vsque
 subsisteramus, quod anni tempus Iaponicæ nauigationi
 vulgo putatur idoneũ. Sed cũ repente decretũ esset infe-
 rentem quoq; hyemem ibi traducere; continuo Lusita-
 nos qui simul aderant circiter trecentos institimus con-
 uentis officijs adiuuare. Casa itaq; & tẽplo è paleis raptim
 constructo, quotidie Christiana doctrina tradebatur: om-
 nibus vero dominicis festisq; diebus sacrum missæ & ver-
 ba de rebus diuinis non sine magno fructu fiebant. Quo
 quidẽ tempore dici non potest, fratres carissimi, quantum
 voluptatis animo ceperim, cũ videre in Sinarũ regione,